

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра обліку та аудиту

КАРПЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Реферат

кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

**МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ ОПОДАТКУВАННЯ
(ЗА ДАНИМИ ДП «СВІТАНОК» БАЛАКЛІЙСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Крутько Маргарита Анатоліївна

Харків – 2020

ВСТУП

Актуальність теми. Всі аграрні підприємства у процесі господарської діяльності взаємодіють з різними контрагентами, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей та інших активів, надають послуги, виконують роботи, які забезпечують ритмічну діяльність суб'єкта господарювання. І як наслідок, виникають розрахунки з постачальниками та підрядниками. В організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками важливим є отримання достовірної інформації про величину заборгованості, тому для попередження порушень платіжної дисципліни необхідно здійснювати безперервний бухгалтерський облік та контроль за правильністю відображення в бухгалтерському обліку розрахункових операцій.

Наразі від ефективності організації обліку і аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками залежить загальний фінансовий стан будь-якого підприємства. Оскільки, при здійсненні таких розрахунків може виникнути дебіторська або кредиторська заборгованість, за якою необхідно забезпечити дієвий контроль для попередження прострочення термінів платежів та переведення заборгованості у безнадійну.

Теоретичні та практичні засади сучасних наукових підходів щодо організації та методики обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками, напрямів їх удосконалення розглянуто в працях широкого кола вітчизняних та зарубіжних науковців: Ф.Ф. Бутинця, В.В. Зотова, Л.П. Кулаковської, О.І. Коблянської, Д. Колдуелла, Т.Г. Маренич, М.Ф. Огійчука, О.М. Петрика Я.В. Соколова, В.В. Сопка, Б.Ф. Усача, К.О. Утенкова, В.В. Шарманської, В.Г. Швеця, Л.Н. Шкіря та ін. Проте, зважаючи на постійні зміни в законодавстві, розвиток економіки, наявні кризові явища питання обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками залишаються актуальними і потребують подальших досліджень.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи. *Метою роботи* є розробка теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в сучасних умовах оподаткування.

Поставлена мета обумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити місце розрахунків з постачальниками та підрядниками в системі зобов'язань аграрних підприємств;

- висвітлити основні принципи, форми та перспектив розвитку безготівкових розрахунків в Україні та їх адаптацію в діяльності аграрних підприємств;

- розкрити теоретичні та нормативно-правові основи регулювання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в Україні;

- оцінити сучасний фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств (за даними ДП «Світанок»);

- встановити проблемні моменти, що виникають на практиці при обліковому забезпеченні та контролі розрахунків з постачальниками та підрядниками на аграрних підприємствах (за даними ДП «Світанок»);

- обґрунтувати напрями удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на аграрних підприємствах;

- визначити облікові аспекти оптимізації системи оподаткування аграрних підприємств;

- розкрити шляхи ефективної та раціональної організації та ведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Об'єктом дослідження є процес обліково-контрольного забезпечення та оподаткування розрахунків з постачальниками та підрядниками аграрних підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками аграрних підприємств в сучасних умовах оподаткування.

Методи дослідження. На теоретичному рівні застосовувався діалектичний метод наукового пізнання та системний підхід при розгляді соціально-економічного середовища, у якому функціонують аграрні підприємства та їх постачальники та підрядники, здійснюється їх облік і аудит. За допомогою методів абстрагування, аналізу і синтезу, індукції і дедукції

проводилися дослідження господарського процесу, системи розрахунків, обліку та аудиту, складових системи державного й внутрішнього контролю розрахунків з кредиторами. Економіко-статистичні методи (монографічний, порівняння, групування, табличний) використовувалися при оцінці ефективності діючої системи обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрагування (при розробці пропозицій щодо удосконалення обліку, оподаткування та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками).

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Президента України, Національного банку України, рішення Аудиторської палати України, первинні документи, реєстри синтетичного і аналітичного обліку, фінансова, податкова та статистична звітність ДП «Світанок», літературні джерела, а також результати власних досліджень та розрахунків.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення поставленого завдання.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з методичних та організаційних засад обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в сучасних умовах оподаткування. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність аграрного підприємства – ДП «Світанок».

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тези доповідей у всеукраїнських науково-практичних конференціях (0,15 ум. друк. арк.).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний зміст роботи викладений на 80 сторінках комп'ютерного тексту. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 100 найменувань, містить 9 таблиць, 11 рисунків та 11 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ» розкрито визначення і визнання зобов'язань, їх класифікація та оцінка, принципи та форми безготівкових розрахунків, мету, завдання та нормативно-інформаційне забезпечення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

У другому розділі «СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ» надано організаційно-економічна характеристика підприємства, розкрито первинний, синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, розкрито методика та техніка проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

У третьому розділі «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ» обґрунтовано удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками при діючій формі обліку, розкрито облікові аспекти оптимізації системи оподаткування підприємства, обґрунтовано удосконалення внутрішньогосподарського аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Отримані в ході дослідження результати кваліфікаційної роботи вирішують важливе науково-практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в сучасних умовах оподаткування.

За результатами дослідження можна зробити такі основні висновки:

1. В результаті дослідження обґрунтовано місце заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками у складі поточних зобов'язань. Визначено, що поточні зобов'язання, до якої відноситься заборгованість за розрахунками з постачальниками та підрядниками, – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди і, яка буде погашена протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

2. Обґрунтовано класифікацію щодо господарських договорів і зобов'язань, виокремивши при цьому три важливі групи договорів: ті, що опосередковують майнові відносини; ті, що опосередковують організаційні (планово-організаційні) відносини; ті, що опосередковують комплекс майнових і організаційних відносин.

3. Встановлено доцільність використання оцінки поточних зобов'язань за справедливою вартістю, яку проводять у двох напрямках: нарощування вартості поточних зобов'язань у разі прострочення строку погашення зобов'язань та їх дисконтування при наданні знижок постачальником або при зниженні ймовірності погашення зобов'язання. Це, зокрема, забезпечить достовірність інформації про поточні зобов'язання аграрних підприємств.

4. Обґрунтовано принципи безготівкових розрахунків, що дає змогу більш зважено підходити до їх застосування у практичній діяльності аграрних підприємств. Запропоновано використовувати різні форми

розрахунків в залежності від особливостей постачальників та підрядників. Встановлено, що банківську систему України протягом десятиліття очікують глобальні трансформації, пов'язані з розквітом штучного інтелекту, який буде слугувати фінансовим консультантом для споживачів банківських послуг; створення нових каналів комунікації з клієнтами та широким упровадженням цифрових валют і нових форм розрахунків.

5. Визначено, що ДП «Світанок», яке є господарським об'єктом дослідження, у 2019 р. володіло 2888 га земельних угідь, основну частку склали продуктивні землі – сільськогосподарські угіддя – 2584,0 га, з яких 2107 га ріллі, яка використовується під вирощування зернових та технічних культур. За 2019 р. діяльності ДП «Світанок» було вироблено валової продукції в постійних цінах 2010 р. на 45,4% менше, а товарної за цей же період – на 43,3% менше порівняно з 2017 р., їх обсяг склав 6812,0 тис. грн та 15747,3 тис. грн відповідно. Чисельність працівників скорочується, що є причиною відмови від трудомістких галузей рослинництва та галузі свинарства. Спостерігається ріст оборотних активів – в 2,3 рази порівняно з 2017 р., що, як показує аналіз їх структури, є превалюванням посівів озимої пшениці в 2019 р., яка є поточними біологічними активами і входить в запаси підприємства. У попередніх роках підприємство робило акцент на соняшнику та ярих культурах зернових. Спад обсягів виробництва та реалізації відбивається на результатах діяльності. Впродовж 2018-2019 рр. ДП «Світанок» є збитковим. Рівень збитковості підприємства – 8,6% у 2019 р., що на 3,3% гірше порівняно з 2018 р. діяльності. Активи підприємства також використовуються неефективно, про що свідчить від'ємний показник норми прибутку ДП «Світанок».

6. Проведений аналіз показників ліквідності та платоспроможності ДП «Світанок» показує, що всі показники у 2018 р. та 2019 р. не відповідають рекомендованим значенням і значно нижчі за них. Це дає змогу стверджувати про наявні проблеми з поточними розрахунками, які можуть виникати як в найближчій та довготривалій перспективі. У підприємства

наявна нестача нормальних джерел покриття запасів і витрат, яка в 2019 р. становила 6613,0 тис. грн. Варто звернути увагу, що така нестача більше за нестачу у 2018 р. на 1968,1 тис. грн та на 5840,1 у 2017 р., це є негативною тенденцією у результатах роботи підприємства. У першу чергу, це є наслідком отримання збитків від основної діяльності підприємства. Таким чином, показники фінансової стійкості за останні три роки свідчать, що у ДП «Світанок» кризовий тип фінансової стійкості, тобто запаси і витрати не покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення (власних, позикових та ін.).

7. Встановлено, що ДП «Світанок» сплачує чотири податки та єдиний соціальний внесок. Незначна кількість податків та зборів є наслідком обрання спрощеної системи оподаткування, яка звільняє від сплати таких податків, як податок на прибуток підприємства, земельний податок та інші. Загальна сума податків, що сплачені до бюджету, в абсолютному вираженні за 2017-2019 рр. була найбільшою в 2018 р. – 3159,3 тис. грн, що пояснюється найбільшим доходом, адже підприємство з операцій, які його формує, сплачує податок на додану вартість. Податкове навантаження було найбільше в 2019 р. – 9,7%. Найбільший рівень податкового навантаження створює податок на додану вартість, єдиний податок, а також єдиний соціальний внесок.

8. Встановлено, що у ДП «Світанок» використовують меморіально-ордерну форму обліку. Це викликає ряд проблем з оперативністю формування інформації для прийняття управлінських рішень керівництва підприємства. Для узагальнення інформації за розрахунками з постачальниками та підрядниками на підприємстві використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». ДП «Світанок» для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками застосовує тільки субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Аналіз практики ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в ДП «Світанок» свідчить про дефіцит оперативної інформації у керівництва в розрізі кожного постачальника та підрядника.

9. Визначено, що необхідність проведення аудиту поточних зобов'язань обумовлюється потребою в достовірній інформації про заборгованість підприємства перед кредиторами за отримані товари, роботи, послуги. Методику аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками розкрито на таких етапах аудиторської перевірки: підготовчому, плануванні аудиту, отриманні аудиторських доказів та формуванні висновку аудитора. Виділені в роботі об'єкти, суб'єкти, джерела інформації, аудиторські процедури та узагальнення результатів дасть змогу сконцентрувати увагу аудитора на ключових моментах аудиторської перевірки поточних зобов'язань.

10. Обґрунтовано науково-прикладні заходи з удосконалення реєстрації, накопичення та узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками, як важливих складових процесу бухгалтерського обліку. В роботі запропоновано запровадження документації, а саме Реєстру документів до сплати та Аналітичної таблиці розрахунків з постачальниками (підрядниками), використання яких підвищує оперативність, аналітичність та результативність інформації в управлінні поточними зобов'язаннями.

11. Встановлено, що раціональній організації управлінського обліку, кредиторська заборгованість може стати додатковим та відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Саме через те, як будуються відносини з контрагентами, узгоджуються умови договорів, контролюються строки поставки та оплати, в найбільшій мірі залежить ефективність використання отриманих ресурсів. З метою покращення системи управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві доцільно провести деякі зміни, а саме: ефективніше проводити аналіз складу і структури кредиторської заборгованості за постачальниками, а також щодо термінів утворення заборгованості або термінів її можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення; контролювати оборотність кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості, так як в умовах

інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину вартості поставленої продукції, тому необхідно розширити систему авансових платежів; на високому рівні організувати роботу з договорами, щоб в картці клієнта відрізнити працює він під реалізацію або за системою передоплати; здійснювати контроль кредиторської заборгованості та розмірів заборгованості окремих кредиторів, строків погашення боргів за графіком сплати.

12. Сформульовано визначення податкового планування, як планомірного й обґрунтованого з економічної та юридичної точок зору зниження як абсолютної величини виплат податкового характеру, так і зменшення податкового навантаження на підприємство, яке не створює перешкод для розвитку бізнесу. Сприяє мобілізації всіх його додаткових внутрішніх інвестиційних ресурсів, пов'язане з обліковою та балансовою політикою підприємства. Визначено взаємозв'язок облікової політики, балансової політики та податкового планування на основі чого встановлено, що податкове планування досягає своєї мети – зниження величини та відстрочення податкових виплат за допомогою використання відповідного набору інструментів, які використовує облікова та балансова політика. Як підсумок, податкове планування на підприємстві направлено на зменшення бази оподаткування та переміщення бази оподаткування на більш пізніші періоди, що призводить до відстрочки сплати податків.

13. На основі вивчення специфіки системи бухгалтерського та внутрішньогосподарського обліку ДП «Світанок» в роботі обґрунтовано концептуальні засади організації і методики проведення внутрішньогосподарського аудиту з урахуванням стратегії аудиту, де виділені три основних аспекти: організаційний, методичний і інформаційний, зміст яких дозволить визначити логічну послідовність і розкрити основні процедури методики аудиту розрахунків з постачальниками за товарними операціями.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Карпенко О.О., Шарова А.Г., Корсун І.Б. Сучасні тенденції та вплив digital-технологій на стан бухгалтерського обліку в Україні. *Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті засновника і фундатора Міжнародного науково-технічного університету – академіка, доктора технічних наук, професора Юрія Миколайовича Бугая: «Актуальні проблеми розвитку сучасної науки».* – Полтава: ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», 21 травня 2020. С. 147-150.

2. Карпенко О.О., Симонов В.О., Султанян А.Т. Дистанційне навчання в умовах сучасних викликів підготовки фахівців економічного профілю. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю з дня заснування кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ.* редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ. Х.: «Стильна типографія», 2020. С. 192-194.

АНОТАЦІЯ

Карпенко О.О. Методичні та організаційні засади обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в сучасних умовах оподаткування (за даними ДП «Світанок» Балаклійського району Харківської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік і аудит»). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020 р.

Кваліфікаційну роботу присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій з удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту розрахунків з

постачальниками та підрядниками в сучасних умовах оподаткування.

Всі аграрні підприємства у процесі господарської діяльності взаємодіють з різними контрагентами, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей та інших активів, надають послуги, виконують роботи, які забезпечують ритмічну діяльність суб'єкта господарювання. І як наслідок, виникають розрахунки з постачальниками та підрядниками. В організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками важливим є отримання достовірної інформації про величину заборгованості, тому для попередження порушень платіжної дисципліни необхідно здійснювати безперервний бухгалтерський контроль за правильністю відображення в бухгалтерському обліку розрахункових операцій.

Визначено місце розрахунків з постачальниками та підрядниками в системі зобов'язань аграрних підприємств. Розкрито основні принципи, форми та перспектив розвитку безготівкових розрахунків в Україні та їх адаптацію в діяльності аграрних підприємств. Висвітлено теоретичні та нормативно-правові основи регулювання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в Україні.

Здійснено оцінку сучасного фінансово-економічний стан діяльності аграрних підприємств на прикладі ДП «Світанок» Балаклійського району Харківської області. Розкрито проблемні моменти, що виникають на практиці при обліковому забезпеченні та контролі розрахунків з постачальниками та підрядниками на аграрних підприємствах. Обґрунтовано методику та техніку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками на аграрних підприємствах.

Обґрунтовано науково-прикладні заходи з удосконалення реєстрації, накопичення та узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками, як важливих складових процесу бухгалтерського обліку. Визначено взаємозв'язок облікової політики, балансової політики та податкового планування на основі чого встановлено, що податкове планування досягає своєї мети – зниження величини та відстрочення

податкових виплат за допомогою використання відповідного набору інструментів, які використовує облікова та балансова політика. Обґрунтовано концептуальні засади організації і методики проведення внутрішньогосподарського аудиту з урахуванням стратегії аудиту, де виділені три основних аспекти: організаційний, методичний і інформаційний, зміст яких дозволить визначити логічну послідовність і розкрити основні процедури методики аудиту розрахунків з постачальниками за товарними операціями.

Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з методичних та організаційних засад обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в сучасних умовах оподаткування. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність аграрного підприємства – ДП «Світанок» Балаклійського району Харківської області.

Ключові слова: зобов'язання, безготівкові розрахунки, оцінка, бухгалтерський облік, аудит, розрахунки з постачальниками та підрядниками, облікова політика, податкове планування, податкова оптимізація, аудит кредиторської заборгованості.

SUMMARY

Karpenko O.O. Methodical and organizational principles of accounting and audit of settlements with suppliers and contractors in modern taxation (According to the enterprise «Svitanok»). – Manuscript.

Qualification work for the degree of «Bachelor» in the specialty 071 «Accounting and Taxation» (educational program «Accounting and Auditing»). – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020.

Qualification work is devoted to the theoretical and methodological justification and development of practical recommendations for improving the methodological and organizational principles of accounting and audit of settlements with suppliers and contractors in modern tax conditions.

All agricultural enterprises in the process of economic activity interact with various contractors. As a result, there are settlements with suppliers and contractors. To prevent violations of payment discipline, it is necessary to carry out continuous accounting control over the correctness of the reflection in the accounting of settlement transactions.

The place of settlements with suppliers and contractors in the system of obligations of agricultural enterprises is determined. The basic principles, forms and prospects of development of non-cash payments in Ukraine and their adaptation in the activity of agricultural enterprises are revealed. Theoretical and normative-legal bases of regulation of audit of settlements with suppliers and contractors in Ukraine are covered.

An assessment of the current financial and economic condition of agricultural enterprises. The problematic moments that arise in practice in the accounting and control of settlements with suppliers and contractors at agricultural enterprises are revealed. The method of audit of settlements with suppliers and contractors is offered.

Scientific and applied measures to improve the registration, accumulation and generalization of information on settlements with suppliers and contractors are substantiated. The relationship between accounting policy, balance sheet policy and tax planning is defined. The conceptual bases of the organization and methods of conducting the internal audit taking into account the audit strategy are substantiated.

The main provisions of the qualification work are brought to the level of practical recommendations on methodological and organizational principles of accounting and audit of settlements with suppliers and contractors in modern tax conditions. The results of the study were accepted for implementation in the practical activities of the agricultural enterprise – the enterprise «Svitanok».

Keywords: liabilities, non-cash payments, valuation, accounting, audit, settlements with suppliers and contractors, accounting policy, tax optimization, audit of accounts payable.